

ร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

.....
.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

(๒) พระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นที่ได้รับมอบหมายให้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบหมายให้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ ลูกจ้าง หรือบุคคล ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“แสวงหาข้อเท็จจริง” หมายความว่า การสืบสวน การสอบสวน การไต่สวน หรือการดำเนินการอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

“กฎ” หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปโดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

มาตรา ๕ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ระเบียบหรือประกาศตามวรรคหนึ่งที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ มีจำนวน วิธีการสรรหา การเลือก การให้ความเห็นชอบ และวาระการดำรงตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี จำนวนหนึ่งคน

มาตรา ๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (๕) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๒ ของรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๑๖ และมาตรา ๒๒๘ ของรัฐธรรมนูญ

ให้นำความในมาตรา ๒๐๘ วรรคสอง และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญ มาใช้บังคับแก่การพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยอนุโลม

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ทั้งสามคน ให้นำความในมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุทำให้ต้องมีการสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว แล้วให้เสนอรายชื่อผู้ที่ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกพร้อมความยินยอมของผู้นั้นต่อประธานวุฒิสภา มติในการสรรหาหรือคัดเลือกดังกล่าวต้องลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ในกรณีที่ไม่มีกรรมการในตำแหน่งใดหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่

ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ความเห็นชอบบุคคลผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกตามวรรคหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อ

ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินขึ้นใหม่

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งซึ่งมิใช่เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

ในกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุดปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดินจนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินคนใหม่

มาตรา ๑๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกันพิจารณาแบ่งงานเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ และรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันกำหนด

ในการประชุมตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มาประชุม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุดเป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา ๑๓ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ

(๒) แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามิผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น

(๓) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

(๔) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินตาม (๑) หรือ (๒) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ในการดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) หากเป็นกรณีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการต่อไป

มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๓ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการร้องเรียน การแสวงหาข้อเท็จจริง และการพิจารณา

(๒) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าเดินทางของพยานบุคคล และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

(๓) ออกระเบียบหรือปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๔) ให้หน่วยงานของรัฐมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๕) ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ตาม (๔) พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๖) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๗) ตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณา โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร

(๘) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อดำเนินการใดๆ ตามแต่จะมอบหมายอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้มีการดำเนินการตาม (๔) และ (๕) ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินโดยเร็ว

ในการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือการดำเนินการตาม (๔) (๕) (๖) และ (๗) ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการแทนก็ได้ แล้วรายงานต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อนำเสนอประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมายให้เลขาธิการหรือรองเลขาธิการ เป็นผู้มีอำนาจลงนามในหนังสือเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามหน้าที่และอำนาจของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๑๖ ในกรณีดังต่อไปนี้ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน

- (๑) การส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา ๑๓ วรรคสาม
- (๒) การเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองตามมาตรา ๑๔
- (๓) การออกระเบียบหรือประกาศตามมาตรา ๑๕ (๑) (๒) (๓) มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคสอง มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ วรรคสอง และมาตรา ๕๐ วรรคสาม
- (๔) การกำหนดหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม และวรรคสี่ มาตรา ๔๘ วรรคสาม และวรรคสี่ มาตรา ๕๓ มาตรา ๖๘ และมาตรา ๗๐
- (๕) การเสนอแนะในการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย หรือการเสนอร่างกฎหมายตามมาตรา ๓๖
- (๖) การรายงานการไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง หรือการส่งเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาตามมาตรา ๓๙
- (๗) การส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๔๐ วรรคสาม
- (๘) การกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวตามมาตรา ๔๑

มาตรา ๑๗ การใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๑๕ ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดต่อไปได้ให้ยุติเรื่องนั้นและผู้ตรวจการแผ่นดินอาจรายงานให้คณะรัฐมนตรี สถาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาทราบก็ได้

มาตรา ๑๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องร่วมมือและช่วยเหลือองค์กรอิสระอื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กร และถ้าเห็นว่าผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น ให้แจ้งองค์กรอิสระนั้นทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

มาตรา ๑๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง เนื่องจากการทำงานที่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจโดยสุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๐ ผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๘ วรรคสอง ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา ทางปกครอง หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูลหรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่รายงานโดยสุจริต แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมาย หรือเป็นการกระทำตามหน้าที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบหรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๓ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หมวด ๒

การร้องเรียน และการพิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริง

ส่วนที่ ๑

การร้องเรียน

มาตรา ๒๔ บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๕ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ทำได้โดยทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่น

ในกรณีร้องเรียนเป็นหนังสืออย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (๑) ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน โดยผู้ร้องเรียนอาจขอให้มีการปกปิดชื่อและที่อยู่ของตนก็ได้
- (๒) ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน

ตามสมควร

(๓) ใช้ถ้อยคำสุภาพ

(๔) ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน

หลักเกณฑ์และวิธีการการร้องเรียนด้วยวาจา หรือวิธีการอื่น ให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๖ การเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอโดยนำส่งด้วยตนเอง ส่งทางไปรษณีย์ มอบให้บุคคลอื่นนำส่ง หรือนำส่งด้วยวิธีการอื่นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการการนำเสนอคำร้องเรียนด้วยวิธีการอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่คณะกรรมการสิทธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการของวุฒิสภาได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการ

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ คณะกรรมการการตั้งกล่าวจะส่งเรื่องนั้นให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการดำเนินการเบื้องต้นต่อคณะกรรมการการ

มาตรา ๒๘ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องจากคณะกรรมการการตามมาตรา ๒๗ แล้ว แม้ภายหลังคณะกรรมการการตั้งกล่าวจะพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะย่อมไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไป

มาตรา ๒๙ ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๓) ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจ พิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริงโดยไม่มี การร้องเรียนก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำส่วนที่ ๒ การพิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๒

การพิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๓๐ เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ให้รับไว้พิจารณาหรือให้ ยุติการพิจารณา

(๑) เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบาย ที่มีลักษณะตามมาตรา ๑๓ (๑) (๒) หรือนโยบายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับมาตรา ๑๓ (๓)

(๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง เสร็จเด็ดขาดแล้ว

(๓) เรื่องที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓)

(๔) เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕

(๖) เรื่องที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๗) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนขอถอนการร้องเรียน

(๘) เรื่องที่ส่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาตามมาตรา ๑๓ วรรคสาม

มาตรา ๓๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤตินิชอบในวงราชการ

(๒) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้เป็นผู้มีส่วนได้เสีย หรือการร้องเรียนดังกล่าวเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๓) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่อยู่หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๔) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมหรือได้รับการชดใช้ ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือ ที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีเหตุอันสมควร

(๖) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตายโดยไม่มีทายาทเข้าแทนที่ และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

(๗) เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

มาตรา ๓๒ ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียน หากผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการไปตามอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือกฎแล้ว แต่การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวต่อไปก็ได้

มาตรา ๓๓ เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยไม่รับไว้พิจารณา ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้

มาตรา ๓๔ เมื่อมีการร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้าและต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของตนได้ตามสมควร

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีคำวินิจฉัยให้ยุติเรื่อง ให้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบพร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการจะส่งคำสั่งไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นทราบด้วยก็ได้

เหตุผลตามวรรคสองให้ระบุข้อเท็จจริง กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด และในกรณีให้ยุติเรื่อง เพราะเหตุที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓ (๑) (๒) และ (๓) ให้ชี้แจงเหตุผลให้เห็นว่าการกระทำดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรมโดยละเอียดให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วย

มาตรา ๓๕ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาและแสวงหาข้อเท็จจริง หรือมีข้อเสนอแนะในเรื่องใดตามมาตรา ๑๓ (๑) (๒) (๓) แล้ว ให้จัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะส่งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบ หรือพิจารณาดำเนินการต่อไป

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่า กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ขั้นตอนการปฏิบัติงาน หรือมติคณะรัฐมนตรี ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือความไม่เสมอภาคในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือลำเอียง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณา

ดำเนินการให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ขั้นตอนการปฏิบัติงาน หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีให้ส่งรายงานดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ในการพิจารณาตามวรรคหนึ่ง หากผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่า การดำเนินการในเรื่องใดจำเป็นต้องมีกฎหมายเป็นการเฉพาะเรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวต่อรัฐสภาต่อไป

มาตรา ๓๗ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าเรื่องใดมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการอันมีมูลความผิดทางวินัย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น เพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป โดยให้แจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบทุกสามเดือน

ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือหน่วยงาน อื่นของรัฐ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป และให้แจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ โดยไม่ชักช้า

มาตรา ๓๘ ในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการ แผ่นดินเรื่องใดตามมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง ในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินส่งเรื่องดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานของรัฐนั้นเพื่อให้สั่งการ ตามควรแก่กรณี และให้แจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบโดยไม่ชักช้า

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐ ยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญ หรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยส่วนรวม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานเรื่องนั้น เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรเป็นกรณีเร่งด่วน

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการ แผ่นดินตามมาตรา ๓๘ ทั้งยังกระทำการอื่นใดให้ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับความ เสียหายยิ่งขึ้น ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง และดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเป็นกรณีเร่งด่วน

มาตรา ๔๐ ในกรณีคณะรัฐมนตรีไม่เห็นชอบด้วยตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการ แผ่นดิน หรือมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ก่อนที่คณะรัฐมนตรีจะได้พิจารณาสั่งการ ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งผล การพิจารณาให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ โดยให้ระบุข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานในเรื่องดังกล่าวให้ครบถ้วน ในคราวเดียวกัน ในกรณีนี้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะรัฐมนตรีตั้งคณะกรรมการขึ้นโดยมีผู้แทนจากแต่ละฝ่าย จำนวนฝ่ายละเท่ากัน เพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าวให้ได้ข้อยุติเสียก่อน

ในการพิจารณาของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง หากไม่สามารถหาข้อยุติได้ให้พิจารณาดำเนินการ ตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

หากคณะรัฐมนตรีไม่พิจารณาหรือสั่งการตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจแผ่นดิน เป็นเหตุให้ประชาชนได้รับผลกระทบโดยได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับความเสียหายยิ่งขึ้น และการไม่ดำเนินการ ดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือกฎใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

มาตรา ๔๑ ในการพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๑๓ (๒) หากผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณา เห็นสมควรกำหนดมาตรการหรือวิธีการใดๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวให้แก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดย ส่วนรวม ก่อนการพิจารณาวินิจฉัย โดยมีเอกสารหลักฐานตามสมควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจกำหนด มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวดังกล่าวและแจ้งให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบ เป็นกรณีเร่งด่วน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

การกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดเวลาได้ตามความเหมาะสมแต่ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้รับหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน

หมวด ๓ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๔๒ ให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นส่วนราชการและมีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๔๓ สำนักงานมีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับราชการทั่วไปของผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (๑) รับผิดชอบงานธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (๒) ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (๓) เผยแพร่วิชาการ ให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิที่จะร้องเรียน ตามกฎหมาย ตลอดจนหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (๔) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๕) การแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อดำเนินกิจการใด ๆ ตามแต่จะมอบหมายอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน

(๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมาย

มาตรา ๔๔ ข้าราชการของสำนักงาน ได้แก่ บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ให้ข้าราชการของสำนักงานเป็นข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

มาตรา ๔๕ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน ในการออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นของสำนักงานในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) การแบ่งส่วนราชการภายในของสำนักงานและขอบเขตหน้าที่ของส่วนราชการดังกล่าว
- (๒) การกำหนดคุณสมบัติ การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ การย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การเลื่อนชั้นเงินเดือน ค่าตอบแทนพิเศษ การออกจากราชการ การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน วินัย การสอบสวนและการลงโทษทางวินัย การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษสำหรับข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงาน
- (๓) การรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งของข้าราชการของสำนักงาน

- (๔) การบริหารจัดการงบประมาณและการพัสดุของสำนักงาน
- (๕) การกำหนดวันเวลาทำงาน วันหยุดราชการตามประเพณี วันหยุดราชการประจำปี และการลาหยุดราชการของข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงาน
- (๖) การกำหนดเครื่องแบบและการแต่งกายของผู้ตรวจการแผ่นดิน ข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงาน
- (๗) การจ้างและการแต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน รวมทั้งอัตราค่าตอบแทนการจ้างด้วย
- (๘) การกำหนดวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงาน รวมทั้งการกำหนดค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ ของสำนักงาน
- (๙) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นแก่ข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงาน
- (๑๐) การจัดทำและรักษาทะเบียนประวัติ และควบคุมการเกษียณอายุของข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงาน
- (๑๑) การกำหนดค่าเบี้ยประชุมของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะบุคคลที่ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเลขาธิการแต่งตั้ง
- (๑๒) การวางระเบียบว่าด้วยการจัดทำ การเปิดเผย การเผยแพร่ การเก็บรักษา และการทำลายเอกสารและข้อมูลที่อยู่ในครอบครองของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน ทั้งนี้ เอกสารและข้อมูลดังกล่าวต้องอยู่ในรูปแบบ วิธีการ หรือช่องทางที่คนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ด้วย
- (๑๓) การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมและแนวปฏิบัติของข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงาน
- (๑๔) การดำเนินการอื่นใดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ระเบียบหรือประกาศตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้
- มาตรา ๔๖ ให้สำนักงานมีเลขาธิการคนหนึ่ง รับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงาน ขึ้นตรงต่อประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงาน โดยจะให้มีรองเลขาธิการหรือผู้ช่วยเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยก็ได้
- ในกิจการของสำนักงานที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงาน เพื่อการนี้ เลขาธิการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติราชการเฉพาะอย่างแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด
- ระเบียบตามวรรคสอง เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้
- มาตรา ๔๗ ให้เลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว
- นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว เลขาธิการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ
- (๑) ตาย
- (๒) พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
- (๓) ลาออก
- (๔) มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ออกด้วยความเห็นชอบของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (๕) ถูกลงโทษทางวินัยไล่ออก หรือปลดออก
- (๖) เป็นบุคคลล้มละลาย

- (๓) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- (๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกพรรคการเมือง กรรมการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง

มาตรา ๔๘ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของสำนักงาน และมีอำนาจกำหนดตำแหน่งและการได้รับเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการของสำนักงาน โดยเทียบเคียงกับการกำหนดตำแหน่งตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในฐานะองค์กรกลางบริหารงานบุคคลคำว่า “ก.พ.” ให้หมายถึงผู้ตรวจการแผ่นดิน และคำว่า “ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมและมีหัวหน้าส่วนราชการรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี” ให้หมายถึงสำนักงาน

ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารงานบุคคลร่วมเป็นกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในฐานะองค์กรกลางบริหารงานบุคคลก็ได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ในการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อทำหน้าที่เป็นคณะอนุกรรมการข้าราชการของสำนักงานก็ได้ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ให้คณะอนุกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่เช่นเดียวกับคณะอนุกรรมการสามัญประจำกระทรวงตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในฐานะองค์กรกลางบริหารงานบุคคล และคณะอนุกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งให้มีสิทธิได้รับค่าเบี้ยประชุมเช่นเดียวกับ ก.พ. ด้วย

มาตรา ๔๙ อัตราเงินเดือน อัตราเงินประจำตำแหน่ง และการให้ได้รับเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการของสำนักงาน ให้นำกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การจ่ายเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งให้แก่ข้าราชการของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๕๐ การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการของสำนักงานและการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ให้ผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้เป็นผู้สั่งบรรจุและแต่งตั้ง

(๑) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ รองเลขาธิการ หรือเทียบเท่า ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

(๒) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นนอกจาก (๑) ให้เลขาธิการเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาเลขาธิการให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๕๑ ข้าราชการของสำนักงานมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๕๒ การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับข้าราชการของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการนั้นเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนสามัญ

มาตรา ๕๓ ข้าราชการของสำนักงานเมื่ออายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในสิ้นปีงบประมาณและทางราชการมีความจำเป็นที่จะให้รับราชการต่อไปเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในทางวิชาการหรือหน้าที่อื่นที่ต้องใช้ความสามารถ เฉพาะตัวจะให้รับราชการต่อไปอีกไม่เกินสิบปีโดยมิให้ดำรงตำแหน่งประเภทบริหารตามหลักเกณฑ์ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๕๔ ให้สำนักงานโดยความเห็นชอบร่วมกันของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินเสนองบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมแล้วแต่กรณี ในการนี้ คณะรัฐมนตรีอาจความเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานไว้ในรายงานการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมด้วยก็ได้

มาตรา ๕๕ ในการเสนอหรือพิจารณางบประมาณรายจ่าย ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมตามมาตรา ๕๔ หรือในการพิจารณาเรื่องใดเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินหรือสำนักงาน ถ้าเลขาธิการร้องขอ คณะรัฐมนตรี สมาชิกผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง อาจอนุญาตให้เลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมายมาชี้แจงได้

มาตรา ๕๖ ให้สำนักงานเป็นหน่วยรับตรวจตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

เมื่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานแล้ว ให้เสนอผลการสอบบัญชีต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า

หมวด ๔

การรายงานผลการปฏิบัติงาน

มาตรา ๕๗ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สมาชิกผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาภายในเดือนมีนาคมของทุกปี โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินคนใดคนหนึ่งหรือผู้แทนมาแถลงรายงานประจำปีต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) ผลการพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๑๓ (๑) (๒) (๓) และมาตรา ๑๔ ในเรื่องสำคัญ พร้อมทั้งข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยงานของรัฐ

(๒) ผลการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๓) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๔) ผลการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่แห่งรัฐ

(๕) อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยให้สาธารณชนทราบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ในการกำหนดวิธีการเปิดเผยนี้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดรูปแบบที่คนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ด้วย

ในกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นสมควรรายงานให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาทราบเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องเพราะเป็นกรณีเร่งด่วนหรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดินก็ให้กระทำได้

มาตรา ๕๘ ในการจัดทำรายงานตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง และมาตรา ๕๗ ให้กระทำการเป็นการสรุปโดยมิให้ระบายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น

หมวด ๕ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๙ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๐ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๕ (๗) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๒ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระตามรัฐธรรมนูญ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง

มาตรา ๖๓ ให้เลขาธิการ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นเลขาธิการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

มาตรา ๖๔ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ และเงินงบประมาณของสำนักงานตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ไปเป็นของสำนักงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๖๕ ให้โอนพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ไปเป็นข้าราชการและลูกจ้างตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามความสมัครใจ

มาตรา ๖๖ ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้นำกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ มาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๖๗ การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือที่ได้ดำเนินการแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖๘ ในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเพื่อเป็นการเยียวยาให้ข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นที่เหมาะสมและเป็นธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดให้ข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานได้รับการเยียวยาโดยให้ได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นตามที่เห็นสมควรเป็นกรณี ๆ ไปก็ได้ โดยให้ผู้นั้นได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับอยู่ก่อนเข้าเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของสำนักงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๖๙ เพื่อประโยชน์ในการนับเวลาราชการให้นับระยะเวลาการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้างที่บรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ก่อนเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นเวลาราชการของข้าราชการหรือลูกจ้างตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๗๐ ให้พนักงานและลูกจ้างตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ แสดงเจตนาว่าประสงค์จะโอนมาเป็นข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือไม่ ภายในร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวและพนักงานหรือลูกจ้างรายใดไม่แสดงเจตนา เช่นว่านั้นให้ถือว่าไม่ประสงค์จะโอนมาเป็นข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้ยังคงสถานะความเป็นพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต่อไปจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้

ในระหว่างที่ยังมิได้ออกระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้นำระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ที่ใช้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้สำนักงานดำเนินการให้พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานซึ่งแสดงเจตนาตามวรรคหนึ่งเป็นข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงาน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

.....
.....
.....